

til Lov indeholdende Tillæg til Lyendeloven".

(Lovforslaget findes i Tillæg A, Sp. 1573—90.)

N. Jensen (Aarhus Amts 3die Valgkreds): Vi begynde altsaa nu Behandlingen af det Lovforslag, der fremkom som Følge af en Henviisning til den meget ærede Minister ifjor angaaende de mange Andragender, der i forrige Samling indkom om Lyendesforholdene. Lægger man Mærke til Forholdet mellem Husbond og Lyende, vil det mest Almindelige, man faar at høre, være en gennemgaaende Misforstaaelse fra begge Sider. Man vil ganske vist og helbigvis af og til faae andre Røster at høre, men det mest Almindelige er, at Husbonden klager over, at Lyendet nu om Dags ikke mere er saa godt, som det tidligere har været, og Lyendet er ikke mere sparsommeligt med sine Klager over, at Husbonden nu er slettere end i tidligere Tid. Det vil ikke alene være i Byerne, man vil høre disse Røster, men, om end i ringere Grad, dog ogsaa trindt omkring i Landet, saa at man kan sige, at Klagerne over Lyendesforholdet ere meget almindelige. Jeg havde Ordet i forrige Samling om det samme Spørgsmaal og udtalte da, hvad jeg endnu tror er rigtigt, at disse almindelige Klager i Virkeligheden ikke have deres Grund i, at enten Husbonderne eller Lyendet ere blevne slettere, end de før have været. Overtiimod, jeg tror, at de i ikke ringe Grad ere bedre, og at Grundene til Klagerne maa søges andetsteds. Smidlertid er det klart, at Lovgivningen ikke fornuftigvis kan forsøge paa at ville høre alle disse Klager, da dens Opgave jo maa være begrændset til at finde Rettsforholdet mellem Husbonden og Lyendet, hvorimod de øvrige Forhold, der maatte give Anledning til de fleste Klager, ikke egne sig til at komme ind under Lovgivningen. Men naar man her i denne Sal behandler Lyendelovgivningen, løber man en større Fare for at blive ensidig i sit Arbeide end ved de fleste andre Lovarbeider. Sagen er nemlig den, at Lyendet som saadant ikke her har nogen Repræsentation, idet de fleste tilstedeværende ærede Medlemmer ikke ere Lyende, men Husbonden. Jeg siger derfor, at man løber større Fare for at blive ensidig netop ved denne Lovs Behandling, end i Almindelighed er Tilfældet. Lægger man Mærke til eller erindrer man sig de Andragender, vi behandlede ifjor, vidne de ogsaa paa en altsfor tydelig Maade om, at de, der havde affattet dem og indsendt dem, vare i overordentlig Grad ensidige, uagtet disse Folk dog hørte til de Lag i Samfundet, der have eller i alt Fald burde have endel Oplysning om og en god Oversigt over dette Forhold, og selv man paa Lovforslaget, som vi nu have under Behandling, vil man ved det første Dietkast opdage det Selvsamme, idet den Grundsetning, som vistnok alle Danske have troet

fulde være ubrydelig fra 1849, her ikke mere holder Stik, den Grundsetning nemlig, at Alle skulle være lige for Loven. Man etablerer nemlig her et Forhold for Rettsfølgning fra Husbond mod Lyendet, som ikke gjøres gjensidigt, naar det er Lyendet, som vil sagsøge Husbonden. Det synes altsaa, at det Ensidige, baade i Andragenderne, som have fremkaldt Lovforslaget, og i Lovforslaget selv, har faaet altfor megen Overvægt. Jeg skal med nogle faa Ord nærmere omtale, hvorfor jeg tror, at Klagerne skrive sig, fordi det efter min Opfattelse kommer til at danne en passende Indledning til Midlerne for Klagerens og Manglerens Afhjælpning. Jeg udtalte før, at det ikke var, fordi enten Lyendet eller Husbonden saadan i det Hele og Store taget vare blevne ringere, end de tidligere have været, ikke fordi en Demoralisation havde trængt sig ind i Samfundet; men jeg vil tro, at det er hele Livens Udvikling, de Strømninger og Tanker, som gaa igjennem Samfundet, der nu ere andre, end de have været i tidligere Tider, og det er det, som foranlediger de Brydninger, der ere komne frem paa dette Omraade; det kan jo ikke være Andet, end at den almindelige politiske Frihed, som Folket nu har haat i en Mennestealder, og som saa stærkt bevæger Folkets Liv, jo ogsaa maa trænge dybere ned end til dem, som have Valgret, og gjøre sin Indflydelse paa de Yngres og Opvoksendes Livsopfattelse og Selvstændighedsfølelse, og det kan nok være, at just i de unge Aar kan den fremkalde Et og Andet, som ikke er smukkeligt, medens de paa den anden Side ogsaa fremkalder Meget, som netop er Spiren til det Dygtigste og Bedste, som kommer til at bo i en Mand. Arbeidsforholdene maa i den Henseende spille en ikke ringe Rolle. Der oprettes nu mange Arter af Arbeide baade i Byerne og paa Landet, som ikke tidligere fandtes, der kaldes Arbeidere snart til det ene og snart til det andet større Arbeide, hvorved Arbeiderne og den tjenende Klasse komme sammen i større Flokke og strømme fra det ene Sted til det andet. En saadan Bevægelse i den tjenende og arbejdende Del af Samfundet, fører ogsaa visse, undertiden mindre heldige Forhold med sig, naar de have paataget sig fast Tjeneste. Bevægelsen har i det Hele gjort dem bevægelige, og Bevægeligheden giver dem Lyst til undertiden at bevæge sig mere, end godt er. Selvsølgelig er den drivende Kraft i disse Bevægelser Efterspørgselen efter og Tilbud af Arbeidsløn, saa at den almindelige økonomiske Lov om Tilbud og Efterspørgsel jo selvsølgelig maa øve sin betydelige Indflydelse paa Lyendeklassen og derved paa Forholdet imellem Husbonderne og Lyendet. Naar der af disse forandrede Forhold, af denne Frihedsans og Selvstændighedsfølelse og af denne Bevægelighed hos Arbeiderklassen affødes Forhold, hvorover Husbonden tror med Rette at kunne klage, vil jeg ikke antage, at det var den rette Wei til